

politica
Tidsskrift for politisk videnskab

Redaktion:

Svend-Erik Skaaning (ansvh.)

Mette Kjær, Viola Burau, Anne Binderkrantz, Thomas Pallesen, Thomas Olesen (anmeldelser), Lotte Bøgh Andersen, Derek Beach, Søren Serritzlew, Søren Flinch Midtgaard, Asbjørn Sonne Nørgaard (SDU), Niels Ejersbo (SDU), Robert Klemmensen (SDU)

Redaktionskomité:

Søren Winther, Socialforskningsinstituttet

Bo Smith, Beskæftigelsesministeriet

Lotte Jensen, Institut for Statskundskab

Morten Ougaard, Institut IKL, Handelshøjskolen

Eva Sørensen, Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi, RUC

Peter Dahler-Larsen, Institut For Statskundskab

Jens Henrik Haahr, Teknologisk Institut

Per Henriksen, Fagkonsulent i gymnasieskolen

Christian Albrekt Larsen, Aalborg Universitet, Inst. 2

Mikael Skou Andersen, DMU, Afd. for System-Analyse

© *politica*

Tidsskriftet *Politica* udgives med støtte fra

Forskningsrådet for Samfund og Erhverv (FSE)

Omlagsdesign: Kasper Lægård, Avail Design

Grafisk tilrettelæggelse: Gitte Thorsted

Tryk: Clemenstrykkeriet A/S, Århus

ISSN 0105-0710

ISBN 87-7335-150-4

Redaktionen sluttet d. 1.12.2008

Bestilling af tidsskriftet:

E-mail: Politica@ps.au.dk; telefon: 8942 1253

Girokonto: 5 04 51 93 (se i øvrigt bagest i dette nummer)

Politica publicerer alene artikler bedømt ved peer-review enten i form af enkeltstående artikler bedømt ved to anonyme reviewers eller som del af et temanummer bedømt ved en anonym reviewer. Der accepteres manuskripter på dansk, norsk og svensk. På www.politica.dk kan der findes kontaktoplysninger og skrivevejledning.

Politica er indekseret i *International Political Science Abstracts*, som udgives af IPSA.

Tidsskriftet *Politica*

c/o Institut for Statskundskab

Bartholins Allé

8000 Århus C

Indhold

- 395 *Jacob Alsted*
Teorier om statsdannelse i historisk sociologi – styrker og svagheder
- 410 *Jørgen Møller*
Krig, finanspolitik og den florentinske republikanisme
- 425 *Gorm Harste*
Fra statsræson til magtdelt retsstat – læringsprocesser i europæisk statsdannelse
- 442 *Uffe Østergård*
De skandinaviske staters udvikling
- 457 *Svend-Erik Skaaning*
Statslighed og statskapacitet i tidligere europæiske kolonier

Anmeldelser

- 473 James Danziger, *Understanding the Political World. A Comparative Introduction to Political Science*, 8th edition, Pearson Longman, 2007 (9th ed.).
- 473 Ellen Grigsby, *Analyzing Politics. An Introduction to Political Science*, 3rd edition, Wadsworth, 2005 (4th ed.).
- 473 Neil Riemer et al., *The Challenge of Politics. An Introduction to Political Science*, Washington: CQ Press, 2006 (2nd ed.).
- 473 Michael G. Roskin et al., *Political Science. An Introduction*, New Jersey: Prentice Hall, 2007 (10th ed.), 427 s., \$ 84.06.
- 473 W. Phillips Shively, *Power & Choice. An Introduction to Political Science*, McGraw-Hill, 2005 (10th ed.) (Poul Thøis Madsen)
- 480 *De danske forbehold over for Den Europæiske Union. Udviklingen siden 2000*, København: DIIS, 2008
- 480 Nanna Hvidt & Hans Mouritzen (eds.), *Danish Foreign Policy Yearbook 2008*, København: DIIS, 2008 (Nikolaj Petersen)
- 486 Mouritsen, Per & Knud Erik Jørgensen (eds.), *Constituting Communities: Political Solutions to Cultural Conflict*, Basingstoke: Palgrave Macmillan 2008 (Rasmus Sommer Hansen)

490	Modtagne bøger
491	Abstracts
493	●m forfatterne
495	Politicis ph.d.-serie

Jacob Alsted

Teorier om statsdannelse i historisk sociologi – styrker og svagheder

Inden for historisk sociologi har Charles Tilly, Victoria Hui, Hendrik Spruyt og Thomas Ertman leveret fire centrale bidrag om statsdannelse. En sammenligning af deres værker viser, at de fire forfattere er enige om betydningen af konkurrence mellem staterne, det statslige bureaukratis indretning, militærets organisation og byernes og købmændenes indflydelse. En væsentlig uenighed drejer sig om, hvor stor betydning den krigsmæssige konkurrence har haft for centraliseringen af staten. Tre af forfatterne betoner denne konkurrence som afgørende for statsdannelse. Som et alternativ til denne forklaring præsenteres et supplerende begrebsapparat baseret på kollektiv psykologi.

Historisk sociologiske analyser er ofte spændende og indsigtsgivende, men historisk sociologi er også en vanskelig disciplin. Analyser, der spænder over hundreder eller tusinder af år, stiller meget store krav til de anvendte begrebsapparater og teorikonstruktioner. De skal på den ene side være tilstrækkeligt fleksible til at kunne indfange historisk kompleksitet og på den anden side være tilstrækkeligt præcise til at kunne give generelle indsigter. Hvordan adskiller historisk sociologi sig fra henholdsvis historie og sociologi? Sammenlignet med historikere adskiller historiske sociologer sig ved i meget videre omfang at teoretisere om historiens forløb. Anskuet fra den anden side adskiller historiske sociologer sig fra almindelige sociologer ved i meget høj grad at forankre deres arbejder i historien. Dette er en ganske svær opgave, som giver problemer og indre modsigelser i begrebsapparaterne hos næsten alle historiske sociologer (jf. Alsted, 2001). De fleste historiske sociologer ofrer den historiske præcision til fordel for mere generelle modeller, men historisk indsigt forbliver et „konkurrenceparameter“ blandt historiske sociologer, som vi skal se nedenfor. Alligevel vil jeg påstå, at den væsentligste udfordring for den historiske sociologi er begrebskonstruktion og ikke historisk indsigt.

Et vigtigt studieobjekt i den historiske sociologi er statens fremvækst og udvikling. Artiklen giver et kritisk overblik over, hvordan nogle af de forskningsmæssigt dagsordensfastsættende værker har forsøgt at forklare statsdannelsesprocesser i Europa fra ca. år 1000 og frem. Jeg vil derfor gennemgå fire markante historisk sociologiske analyser, identificere styrker og svagheder i dem og komme med forslag til videreudvikling af begrebsapparaterne. Et vigtigt mål med artiklen er således at introducere en forståelse af statsdannelse som en meget stor gruppedannelsesproces. En sådan forståelse af statsdannelse giver mulighed for at hente inspiration fra gruppepsykologiens begreber (Alsted, 2007).